

Komló-Szabó Ágnes

Világító szavak – a fiatalok személyes élménykomplexumának megélése Simon Márton költészetének hétköznapi szituációiban

„Nem érek rá, lélegzem.”
(Simon Márton)

Olvasás

Mára szinte sztereotípiává vált a kijelentés: a fiatalok nem olvasnak. Valóban, mi felnőttek azt tapasztaljuk az általános iskola alsó tagozatának végén, mintha elvárnák a láthatatlan fonalat, amely összeköti a könyvvel a diákokat. A kiskamasz még bele tud feledkezni egy-egy könyv világába, szívesen veszi, ha felolvasnak neki egy mesét, regényt vagy verset, sőt bizonyos részeket újra és újra elolvas, újra és újra felolvastat magának. Ez a korosztály még tud nevetni egy *Kukorelly Endre*-versen, amely visszaadja az ő saját hétköznapijait: „Teljesen fölöslegesen sikoltozni, mint a hülyegyerek, sikítani tilos. Tisztára mint az eszeveszettek.” (Banyó, 2005, 77. o.) Kíváncsi rá, lehetne-e belőle is költő, ezért megpróbálja magától befejezni *Varró Dániel* rímeit, és értékeli az író egyediségét a limerikeiben: „Kíváncsi gyerek volt Péterke, / bedugta orrát az ételbe. / Kiszólt a galuska: / »Megrúglak Petyuska!« / S Péterke elszállt az éterbe.” (Varró, 2018, 67. o.) Bármikor rávehető egy *Szabó T. Anna*-vers kántálására, sőt úgy is hajlandó elmondani a verset, hogy közben a különböző magánhangzókat azonosakra cseréli: „Tatok, tatok, hol voltatok? / Kisvonattal kattogtatok? / Forrásvizet kortyoltatok? / Daloltatok? Tátogatok? / Tatoktatok.” (Szabó T., 2018, 8. o.) Nem riad meg attól sem, ha arra kérjük, ismerje fel egy számára ismeretlen *Krusovszky Dénes*-versben, milyen ritmusban követik egymást az azonos sorok, és a harmadik ismétlődéstől „szóljon közbe” a felolvasásba, különböző érzelmi töltettel helyettünk mondván az ismétlődő sort: „Úgy megnöttem, nem jön rám a ruha, / kellene egy kutya. / Biciklizni mennék, de a kerék puha, / kellene egy kutya.” (Krusovszky, 2021, 24. o.) S ha már *Krusovszky*: „Miért jó a számítógép? / Mert olyan gölokat lövök, / amilyeneket különben nem tudnék, / mert én vagyok Messi és aztán Ronaldo is.” (Krusovszky, 2013, 31. o.) A kiskamasz ezt hallva, olvasva böszön bólogat, s látszik az arcán, mennyire boldog, mert valaki végre érti őt.

Érti, hogy szeret a számítógép előtt ülni, szeret játszani. Ez aztán oda vezet, hogy pár év múlva – mi, felnőttek, legalábbis úgy látjuk – már csak ez érdekli: a számítógép, amelyen ő Messi és Ronaldo, a gólkirály.

S ezzel el is jutottunk a fiatalok kapcsán elterjedt másik gondolatkörhöz, amely szerint a mai fiatalok az interneten élnek, folyamatosan online vannak, igazi digitális bennszülöttek tehát. Mi, felnőttek, azt gondoljuk, teljesen értelmetlen dolgokkal töltik az interneten az idejüket, sőt az életkoruknak nem megfelelő dolgokat néznek. Ahogy azt *Vass Tibor* is megfogalmazza: „Apa gépén megnéztem valami olyat, / amit nem lett volna szabad megnéznem, / internetezni kéredeztem oda, / játszottam is, / de azt meguntam, / elkezdtem kutakodni apa gépében, / és olyat láttam, / amit azelőtt nem, / és nem is akarok még sokáig.” (*Lackfi*, 2013, 147. o.) Mit tesz egy felnőtt, ha ilyenmin kapja a kamaszt? Jobb esetben elbeszélget vele, vagy a *Vass* által körvonalazott megoldást választja: „azzal zártuk az ablakot, / hamarosan kapok egy életkori sajátosságaimnak / megfelelő könyvet a szaporodásról.” (*Lackfi*, 2013, 147. o.)

Ezzel vissza is kanyarodtunk a központi témához, amely szerint nem olvasnak ezek a fránya kamaszok. Lehet ezzel a „tételmondattal” egyetérteni, lehet vitatkozni, de az igazság valahol a kettő között van.

Szövegeket többféleképpen olvashatunk, attól függően, hogy milyen típusú, és milyen céllal vesszük a kezünkbe. Más olvasási stratégiát használunk nyomtatott, és mást digitális szövegek esetében. Kedvtelésből olvasunk, vagy éppen a következő tanórára szeretnénk felkészülni? Nem mindegy. De az olvasás nem vész el, csak átalakul. Érezzük ezt a saját bőrünkön is: az online médiumok megjelenésével teljesen átalakultak az olvasási szokásaink. Olvasunk-e még nyomtatott folyóiratokat például? Vagy már az online verziót részesítjük előnyben? A fiatalok is rengeteget olvasnak – az interneten. Igen, de ez nem az a megszokott – lineáris – olvasás, mondjuk most. Valóban. De tudjuk-e, ki *Rupi Kaur*? Tudjuk-e, mik azok a képversek? Tudjuk-e, hogy a kamaszok a közösségi oldalakon sokszor ajánlanak egymásnak könyveket? És töltenek fel részleteket könyvekből?

Most gondoljuk át, mi történik akkor, ha rászólunk egy fiatalra, hogy ne a telefonját, tabletjét nyomkodja a kezében, hanem olvasson is egy kicsit! Mit is mondunk ezzel? Ennyit: olvass! Így, felszólító módban. Nézzünk erre a felszólításra egy másik példát, egy másik igével! Mi történik, ha azt mondjuk valakinek: szeress! Szeretni fog minket? Lehet parancsszóra szeretni? Vagy mi lesz, ha azt mondjuk valakinek, aki épp aludni készül, hogy: álmodj rólam! Működni fog? A válasz egyértelmű: nem, nem fog működni. Akkor miért gondoljuk, hogy az olvasással másként van ez? Lehet-e mindent kötelezővé tenni?

Daniel Pennac (2001, 158. o.) az alábbi tíz pontban foglalja össze az olvasók jogait:

1. A nem olvasás joga
2. Az oldalak átugrásának a joga
3. A könyv végig nem olvasásának joga

4. Az újraolvasás joga
5. A bármit olvasás joga
6. A ‚bovaryzmus’ joga
7. A bárhol olvasás joga
8. A böngészés joga
9. A hangosan olvasás joga
10. A hallgatás joga

Ezek közül a hangosan olvasás jogát emelem most ki, amely kétféleképpen is értelmezhető: hangosan felolvasok magamnak egy szöveget, mert úgy jobban megértem; vagy hangosan felolvasok valakinek egy szöveget, azért, hogy velem együtt ő is örömet lelje benne.

Kortárs vagy klasszikus?

Tizennyolc kamasszal ülök egy kisteleplési könyvtárban – ők a nyolcadik osztály. Beszélgetünk mindenféléről: youtuberekről, influenzszerekről, instasztorikról, applikációkról, kielemezzük pár booktuberes videó médiaelemeit, majd egy alkalmas pillanatban megkérdezem, szerintük elképzelhető-e, hogy egy írónak, költőnek van közösségi média oldala, netalántán YouTube-csatornája. Bizonytalan összepillantások, igen-nemek után megkérem őket, hogy mondjanak pár költőt, akinek olvasták már a verseit. Határozott gyorsasággal jönnek az első válaszok, egymás szavába vágva: *Petőfi Sándor, Arany János, József Attila, Radnóti Miklós, Vörösmarty Mihály*. Majd a csönd. Aztán valakinek eszébe jut, hogy könyvtárban ülünk, így az élelmesebbek elkezdik böngészni a hátuk mögött a könyvgerinceket. Jönnek a tippek: az M betűs sorok előtt ülőktől *Thomas Mann* és *George R. R. Martin*, a H betűnél nyaktekergetve nézelődőktől *Hemingway* – oké, akkor mostantól lehet mondani írókat is, nem csak költőket, szólok közbe, így aztán –, az R betűs sor előtt ülők bedobják *Rowling* nevét, mire valaki, aki eddig csak elgondolkozva ült, felkiált, hogy *Leiner Laura*.

Ezt követően kibeszéljük, mely írók, költők élnek még a felsoroltak közül, és kik azok, akik már halottak. Azaz kívül lehet összefutni – ha az ő falujukban nem is, de Budapesten – az utcán, s ez alapján vajon melyikükre érdemes rákeresni a közösségi médiában, hogy meggyőződjünk róla: lehet-e egy írónak, költőnek instaprofilja.

Miért fontosak ezek a beszélgetések?

Kemény Zsófi (2013) slam poetryje magyarázatot ad rá: „Ha az óvodában kérdezték, hogy mit dolgozik [az apám], simán rávágtam, hogy hát költő, mire ők, hogy: Akkor már halott? Hát igen, akkoriban ez nekem is gyanús volt, így mikor kérdezték: És én mi leszek, ha nagy leszek, mondtam is rögtön, hogy: hát halott.”

Engem ez indított el abba az irányba, hogy mintegy küldetésemnek tartsam annak tudatosítását, hogy a kortárs írók itt vannak közöttünk, nekünk írnak, hozzánk szólnak, a mi problémáinkat boncolgatják az irodalom eszközeivel.

S valóban tapasztalható: a jó kortárs regény, novella és vers megszólítja a fiatalokat. A kortárs szöveg mindig élő és modern. Nyelve azonos az olvasóéval, érthető – nem kell szótározni, lábjegyzetelni. A fiatalok értik a benne bemutatott világot, hiszen benne élnek. Ezeket a szövegeket kitölti a kor, a rólam szól érzés, emellett önmegismerést, olvasói szabadságot, nyelvi otthonosságot is adnak. A kortárs regények és novellák könnyebben találják meg az útjukat a fiatalok felé, az azokban leírt történetekhez nem nehéz kapcsolódni, de a versek... a versekkel azért dolgozni kell, hogy megtalálják az útjukat hozzájuk.

Történetmesélés versekkel

Keszeg Vilmos (2002, 7. o.) szerint „mindennek, ami körülöttünk van, története is van. A dolgokat, legyenek azok körülpinthatóak vagy láthatatlanok, épp történetük teszi létezővé. Mint ahogy a történetek által válnak létezővé azok a személyek és a személyi világok, amelyek a történeteket megalkották és átörökítették.” Az ember történeteken keresztül kapcsolódik kisgyermekkorától élete végéig a világhoz, önmagához, társaihoz. Miért ne használnánk a verseket is erre, hogy – a vers adta eszközökkel – történetmesélésre buzdítsuk a fiatalokat? Történetmesélésre a saját életükről, hogy közben észrevegyék: a mai versek képesek összefogni a mindennapokat és keretet adni nekik. Ezzel a kapcsolódási ponttal párhuzamosan pedig elérhetjük azt is, hogy a vers élmény legyen a kamaszoknak, s ne elvont dolognak tartsák, hanem a mindennapi élet részének. Ehhez mindössze a következőket kell tennünk: ne akarjuk szétszedni, elemezni, darabokra szedni a verseket a kamaszokkal! Csak tegyük eléjük, és hagyjuk, hogy hasson rájuk! Ahogy *Billy Collins* írja: „Azt kérem, hogy fogjanak egy verset, és tartsák a fény felé, / mint egy színes diát”, majd: „Azt akarom, hogy vízisíeljenek át / a vers felszínén.” (*Collins*, 2020, 7. o.) *Collins* pontos képet arról is, mi az, amit nem kellene tennünk a versekkel; mi az, amit rosszul csinálunk: „De ők nem akarnak mást, / csak odakötözni a verset egy székhöz, / és kínzással vallomásra bírni. / Elkezdik verni egy slaggal, / hogy kiszedjék belőle a mondanivalóját.” (*Collins*, 2020, 7. o.) Ha megfogadjuk *Collins* tanácsait, egészen biztosan lehetőségünk adódik a fiatalok véleményének megváltoztatására azzal a gondolattal kapcsolatban, mely szerint az irodalom (főként a vers) valami régi, távoli, ködbe vesző dolog.

Mindehhez – tapasztalataim szerint – a kortárs versek kiváló alapot adnak. Legyen szó megingathatatlan életigazságokról: „Aki még soha semmit sem / forgatott meg kókuszeszelékben, / az ne beszéljen a ragaszkodásról” (*Dékány*, 2019, 32. o.); reménytelen szerelemről: „Amit utoljára itt hagyta, a pólód, az sem segít.” (*Pécsely*, 2017, 36. o.); egy

évszakhoz kötődő hangulatról: „Az ősz ma, nézd meg, épp bokáig ér.” (Závada, 2012, 31. o.); magányról: „üres az erkély, / üres a szoba, / üresek a szekrények, / üres a lakás. / és én azt az utolsó szót keresem, / ami után csend lett.” (Györfi, 2019, 13. o.); vagy hangulat-ingadozásról: „Ez most ilyen. Elviselhetetlen és / reménytelen.” (Kemény, 2015, 16. o.)

Kortárs versre épülő foglalkozás kamaszoknak

Első lépés: az irodalmi alkotás kiválasztása.

A választás történhet a csoporttal együtt: ilyenkor mindenki otthon, előre elolvassa a szöveget, így a témát és az ahhoz tartozó költeményt ismerve érkezik a találkozóra.

Történhet a vers kiválasztása a mi előzetes választásunk alapján. Ez esetben a találkozók elején kizárólag mi ismerjük a témát és a hozzá tartozó irodalmi alkotást, a csoporttagok csak a találkozón ismerik meg ezeket. A szöveget mi olvassuk fel. A kiválasztás fő szempontjai között tartjuk számon önmagunkat is! Olyat válasszunk, amit magabiztosan olvassunk fel! Ennek megfelelően, ha új, eddig nem mondott verset választunk, mindenképpen gyakoroljunk előre: méghozzá hangosan! Fontos, hogy el tudjunk szakadni a szövegtől, képesek legyünk „kinézni a könyvből”, s időnként tekintetünkkel kapcsolódni tudjunk a hallgatósághoz. (Hasonló módszerekkel dolgozik Kúspér Judit általános iskolásoknak szóló komplex foglalkozásai során: *Kúspér, 2021.*) (a szerk.)

Második lépés: a játékok és a szöveg feldolgozását segítő kérdések kiválasztása.

Itt is fontos jól ismerni a játékokat és alaposan átgondolni a kérdéseket, de ha valamelyik „nem jön be”, azokat el kell tudnunk engedni.

Harmadik lépés: a foglalkozás szerkezetének alapos átgondolása.

A választott vers, valamint az annak átbeszélését segítő kérdések és játékok kapcsolódjanak egymáshoz! Foglalkozásunk tervét, vázlatát érdemes rögzíteni.

Negyedik lépés: lelki ráhangolódás.

Ennek elsődleges eleme a magabiztosság és a hitelesség. A hitelesség arról szól, hogy önmagunkat adjuk, és ki vagyunk békülve azzal, akik vagyunk. Amikor hitelesek vagyunk, követjük, amit a szívünk mond, és olyan helyzetekbe és beszélgetésekbe keveredünk, amelyekben jól érezzük magunkat, valamint nem játsszuk meg magunkat: azaz nem vetítünk magunkról hamis képet. A hitelesség pedig magabiztossá tesz.

Ötödik lépés: a terem előkészítése.

Fontos a zárt tér, ahová rajtunk kívül a foglalkozás ideje alatt senki sem lép be, nem zavarják meg váratlan szemek, fülek az együtt töltött időt. Erre azért kell kiemelkedő

figyelmet fordítani, mert a meghitt, kötetlen légkört csak így lehet megtartani. Elegendhetetlen, hogy a fiatalok tudják: a foglalkozás alatt bármit szabadon mondhatnak, mert kizárólag a csoporttagok hallják, akik előtt bátran megnyílhatnak.

Ahogy én csinálom

Kamaszoknak szóló csoportjaimban a fiatalok vagy semmilyen, vagy csak halvány és sejtelmes információkat tudnak előre arról, mi lesz a találkozó témája; a szövegről, annak szerzőjéről viszont semmit sem tudnak. Foglalkozásaim mindig egy általam előre kiválasztott irodalmi mű köré szerveződnek, amely lehetőség szerint a csoport tagjainak hasonló problémáját célozza meg. A szöveget tehát ott és akkor ismerik meg, mégpedig úgy, hogy felolvasom nekik (vö. *Pennac* 9. pontjával); és a házi feladat hiánya (értsd: előre nem kell elolvasni semmit) szintén nagy vonzerő.

Kardinális kérdésnek tartom, hogy jó kapcsolatot alakítsak ki a résztvevőkkel már a csoportmunka elején. Úgy álljak eléjük, hogy elfogadjanak; biztonságban és jól érezzék magukat a társaságomban.

A jó kapcsolat kiépítésének első lépése a bemutatkozás, amelyre az ismerkedő, kapcsolatteremtő, lazító játékok egyaránt alkalmasak. Emellett alkalmasak arra is, hogy a résztvevők ne csak a térben, hanem a jelenben is együtt legyenek, egymással kontaktusba kerülhessenek. A jól megválasztott, jól instruált és jól vezetett játékok oldottá teszik a hangulatot, felszabadító erejük nem elhanyagolható. Segíthetik a témára való ráhangolódást, az irodalmi alkotásokhoz való kapcsolódást is. (*Luzsi és Komló-Szabó, 2022, 124. o.*)

Fontos, hogy a csoporttagok jól lássák egymást, mert így – ha akarnak – cinkosan össze tudnak kacsintani, vagy fel tudják venni egymással a szemkontaktust egy-egy „vita” vagy „na látod, én már az előbb is ezt mondtam” szituációban. Erre a legalkalmasabb, ha körben ülünk.

A fiataloknak szóló kortárs versekkel való első találkozáshoz jó választásnak tartom *Simon Márton* költeményeit.

Simon Márton

Simon Márton költő, műfordító, slammer. 2004 óta publikál verseket, négy önálló verseskötete jelent meg. *99 magyar vers* című versantológiájában megmutatja, mennyire színes a magyar költészet. Élénk kapcsolatot tart olvasóközönségével a közösségi média felületein. A legnépszerűbbek talán a hétfői liftes szelfi sorozatok az Instagramon, illetve a 2020 óta futó InstaLive, a Pingvin Ovi, amely versfelolvasást takar *Simon* kedvenc költőitől. Ez utóbbival olyan jelentős költői életműveket hoz be a köztudatba, mint

Nemes Nagy Ágnes, Pilinszky János, Tandori Dezső – ahogy teszi ezt a saját versesköteteiben is, például a *Polaroidok*-ban: „Öltözz valami sötétbe, elegánsba / és feszesbe. / Mondjuk egy Bodor Ádám-mondatba.” (Simon, 2013, 9. o.) Ő az a költő, akinek az estje előtt hosszú sorok kígyóznak a bejutásért a MargóFesztren. Ő az a költő, aki japán szakon tanul. Ő az a költő, akinek a versei, versrészletei ott vannak az utcán, az oszlopokon minden április 11-én. *Körösztös* (2021) szerint „ő a magyar költészet középgenerációjának legsikeresebb szerzője”.

Verseiben külső nézőpontot ad az életünkre, s ezek a néhány sorban megírt szituációk könnyen befogadhatók, érthetők a fiatalok (14 éves és afölöttiek) számára. Gond nélkül tudnak azonosulni Simon verseinek két legjellemzőbb vonásával: az én folytonos önmagáról való beszédével: „Én az voltam, aki hátul áll, egy elmesélhetetlen / történet tenyerével a száján.” (Simon, 2021, 41. o.), illetve az E/2 túlbujánzásával: „Most úgy hallgass, mint a telefonod, / amikor félórás nagymonológban / vallasz be mindent, azután rájössz, / hogy a második mondatnál lemerült.” (Simon, 2018, 96. o.) A költeményekben megjelenő hétköznapi szituációk a mindennapjaik részei: „A hajmosást rendszerint túlbonyolítod.” (Simon, 2021, 66. o.) A versekben megjelenő élőbeszédszerű megfogalmazások a saját beszédszituációik: „Kizárólag akkor nézz rám, / amikor azt mondom, ne.” (Simon, 2021, 17. o.) Megtalálják ezekben a szövegekben a szenvedés örömet, amelyet a mindennapjaikban is kergetnek: „Hívjon fel, aki tudja, mire vágyom.” (Simon, 2013, 46. o.) vagy „Nagyon akarok hiányozni.” (Simon, 2013, 76. o.)

Pontosan erről, ezekről a *Simon Márton*-i mondatokról szólnak a kamaszok mindennapjai: magukról és társaikról, a saját életükről, eseményeikről és unalmaikról, nehézségeikről és könnyedségeikről – egyfolytában ezekről beszélnek, írnak, kommunikálnak valamilyen módon.

Az alább közölt foglalkozásterv *Simon Márton Arról, hogy mi jó* című versére épül. A foglalkozáson a már említett történetmesélésen kívül lehetőség van a kreatív írás fejlesztésére és persze sok nevetésre.

Simon Márton: *Arról, hogy mi jó*

Elsőként mondjunk pár szót magunkról, egy hétköznapi apróságot vagy akár egy apró történetet! Ez akkor is fontos, ha a csoporttagokkal már ismerjük egymást, mert megteremtí az újrapcsolódást egymáshoz, és egyúttal jelzi – indirekt módon – a közös „munka” kezdetét.

Ezután egy egyszerű játék következzen, például a *Hét napjai*, melynek célja, a figyelem aktiválása, a jelenbe érkeztetés.

Kérjük meg a csoport tagjait (körben ülnek), hogy mondják el közösen a hét napjait hétfőtől vasárnapig! Ezután közöljük a szabályt: az „sz” betűs napokat tilos kimondani,

a szerda és a szombat helyett tapsolni kell! A napokat a csoporttagok sorban, egyenként, egymás után egy-egy napot mondva mondják, illetve tapsolják. Ez egy vicces játék, gyakran előfordul, hogy a kedd elhangzása után a következő játékos ugyan tapsol, de az őt követő játékos téveszt, és szerdát mond. Bármilyen tévesztés után előlről kell kezdeni a hetet. Kiválóan alkalmas a figyelem-összpontosítás növelésére. (*Luzsi és Kömlő-Szabó*, 131. o.)

A következőkben mindenki kap egy lapot, amelyen *Simon Márton* fotója szerepel. A lapot képpel lefelé fordítva kapják, és csak akkor nézhetik meg, amikor szólunk. Mindez azért fontos, hogy egyszerre „találkozzanak” a képpel, egyszerre jöjjenek az első reakciók. (Ezek a lányok részéről: „húha”, „khmm”, a fiúk részéről pedig általában a „na, ez meg ki” szoktak lenni.) Ezután tegyük fel a következő kérdéseket: mi lehet ennek a férfinak a foglalkozása (általános válaszok: valami művész, gitáros, rocker, fotós, vagy extrém esetben: focista, favágó, erdész), szerintetek hány éves lehet (30–40 közé teszik), hol él (tipikus válaszok: egy déli országban, Magyarországon, Amerikában), milyen a stílusa (laza, beképzelt, egós, befordult)?

A következőkben kérjük meg őket – most, hogy már ennyi mindent tudnak Marciról –, mutatkozzanak be neki! Emeljék fel a fotót, köszönjenek (ha megkérdezik, tegezhetik-e, engedjük meg nekik), mondják meg a keresztnévüket, és mondjanak magukról valamit, valami teljesen hétköznapit, például azt, mi a hobbijuk vagy a kedvenc ételük, országuk, színük, ki a legjobb barátjuk!

Mindenki bemutatkozásához tegyünk hozzá valamit, egy rövid kérdést, vagy bármilyen jelzést, amiből tudják, figyeltünk arra, amit mondtak! Ezzel elindulnak a minibeszélgetések. Elindulnak a történetmesélések.

Miután mindenki bemutatkozott, újabb lapot kapnak, amelyet újra csak egyszerre fordíthatnak meg. Ezen a lapon már szöveg van, a *Polaroidok* kötet egysorosából, de ezt az információt ne osszuk meg velük! A versek válogatásánál fontos szempont, hogy legyen köztük vicces: „A kávé kijön a nadrágból, a hányás nem.” (*Simon*, 2013, 46. o.) Legyen köztük elgondolkodtató: „Piros filccel rajzolja rám az időt.” (*Simon*, 2013, 37. o.) Legyen a szerelemhez köthető: „Látod ez lett belőled is, / szavak, / pedig tényleg hiányzol.” (*Simon*, 2013, 43. o.) Legyen egyszerűen fogható: „Megismételhetetlen, / mint egy esés.” (*Simon*, 2013, 71. o.) És legyen olyan, amit nem biztos, hogy elsőre tudnak értelmezni: „Stabil, / mint egy kötőtűkkel teleszurkált / fonalgombolyag.” (*Simon*, 2013, 72. o.)

Kérjük meg a csoporttagokat, olvassák fel a saját szövegüket, és mondják el a véleményüket: a kezükben tartott mondat szerintük vers vagy próza? Kérdezzük meg azt is, tetszik-e nekik, megtartanák-e maguknak! Róluk, illetve nekik szól-e? El tudják-e képzelni, hogy például kiteszik az ágyuk fölé, vagy könyvjelzőként használják? Illetve van-e valaki, akinek szívesen odaadnák, mert az a valaki egészen biztosan tudna mit kezdeni a szöveggel? (Azt nem kell elárulniuk, kinek adnák oda.)

Itt vonuljunk egy kicsit háttérbe! Adjuk meg a lehetőséget, hogy egymással beszélgessenek a szövegekről! Ha valaki nem érti a kapott sort, engedjük, hogy a többiek

próbálják körülírni neki, de nem kell boncolgatni a szövegeket, telerlessük őket a szöveghez kötődő hangulatokról, színekről, érzésekről szóló beszélgetések felé, engedjünk szabad folyást az olyan kezdetű mondatoknak, mint „tudod, ez pont olyan, mint amikor tegnap...”!

Ha addig nem jöttek rá, a kör végén áruljuk el, hogy a kezükben tartott szövegek versek, mégpedig egysoros versek! Itt beszélgethetünk az egysoros versek mibenlétéről, a kötet címe kapcsán a fényképek szerepéről, a polaroid és az instax képekről, a könyvben található össze-vissza számozásról (valószínűleg a megírási sorrendet követi az eredeti számozás), illetve arról is, kinek mi jut eszébe a kötet 80. oldaláról, amely egy hófehér lapon egyetlen szó: „Tej.”

Egy átvezető mondat után jöhet a találkozó központi versének felolvasása: a *Rókák esküvője* kötetből az *Arról, hogy mi jó* vers. Az átvezető mondat legyen nagyon egyszerű, például: Marci persze szokott hosszabb verseket is írni, ezek közül hoztam most nektek egyet.

Simon Márton: *Arról, hogy mi jó*

Czesław Miłosz-nak

A téli szombat délelőttök,
amikor semmi dolgunk.
Az egyszerű, matt, nehéz porcelánok.

Egy kényelmes szék. Egy nyaklánc felcsatolása.
Az ablakpárkányon álló, antik ezüst hamutálban
a hó.

A percekig tartó, felszabadult,
abbahagyhatatlan nevetés.
A sirályok éjszakánként a hidak felett.

Amikor azt hiszed, nincs nálad tűz,
mégis találsz a zsebedben.
Nézni, ahogy mások horgásznak.

A körte. A ribizli. Az agavék csöndje.
Életedben először venni le valakiről a pólót.

A kihalt utcák karácsonykor. Egy rendes kávé.
Az ecset nyoma egy ötszáz éves képen.
Fejből tudni bármit.

Egyedül utazni egy üres buszon.
A régi akciófilmek. A régi híradók.
A kocsiból elsőként látni meg a tengert.

Felnézni a Sarkcsillagra. Beágyazni.
Éhesen ébredni. A százéves lexikonok naivitása.
Amikor inkább hazasétálsz.

Amikor ez a park, amiben éjszakánként
úgy fuldoklom, mint a halott katonalány tüdejében
az eltévedt bogár, a kelő napban felragyog.

A felolvasás után hagyjunk egy villanásnyi csöndet, majd kérdezzük meg, kinek melyik kép ragadta meg a képzeletét a versből! Hagyjuk, hogy egymás után sorolják a mondatokat, és engedjük az olyan bekiabálásokat is, mint a „nekem is!”, vagy „ne már, tényleg, pont az?”! Beszélgessünk a versben felsorakoztatott helyzetek, események, történések hétköznapiságáról, egyszerűségéről!

Ezután osszuk ki a verset mindenkinek, kérjük meg, hogy olvassák el magukban még egyszer, majd folytassák a kapott lapon *Simon*-verset! Emlékeztessük őket arra, a találkozó elején már mindannyian elmondtak egy dolgot arról, ami az ő életükben jó; biztassuk őket, kezdjék azzal az írást! Hangsúlyozzuk, lesz, aki egy mondatot fog tudni írni; de lesz, aki tízet is! Nyugtassuk meg őket, hogy nincs rossz megoldás! Engedjük, hogy aki egyedül akar írni, az elvonulhasson; de akik csoportban szeretnének dolgozni, megbeszélve egymás közt a mondataikat, az se jelentsen problémát. Amíg a fiatalok dolgoznak, járunk körbe, kérdezzük meg, beleolvashatunk-e a szövegeikbe, segítsük azokat, akik el vannak akadva!

Amikor mindenki készen van, alakítsunk újra kört, és kérdezzük meg, van-e, aki szívesen megosztaná a többiekkel, amit írt: akár a teljes szöveget, akár csak egy-egy mondatot. Ne legyen kötelező az alkotások felolvasása! A lényeg: mindenkinek legyen választási lehetősége!

A levezető körben kérjünk mindenkitől egy szót, amit aznap hazavisznek a találkozóról!

Összegzés

*Simon Márton*nak sikerül költészetében megfogalmazni a megfogalmazhatatlant. A versek olvasásakor azt gondoljuk, pontosan így érzünk mi is, csak nem tudtuk így megfogalmazni. Versei felszínre hozzák, előtérbe helyezik a fiatalok kommunikativitását,

intelligenciáját, humorát. Költeményeiről beszélgetve olyan dolgokra csodálkozhatunk rá, hogy egy tizenéves fiúnak milyen sokat jelent, ha az édesapjától tanulhat meg valamit, vagy hogy egy kamasz lánynak lehet az a nap fénypontja, amikor összemosolyog az anyukájával iskola után. Kiderül az is, a fiatalok igenis meg tudnak állni egy pillanatra, hogy megvizsgálják a kabátjukon megülő hópelyhet vagy az őszi levegőben látszó lehetőséget. Hogy van olyan fiatal, akinek mindennél többet jelent az, amikor hétvégén felülhet a motorjára, megcsapja az orrát a benzin szaga, és végre elindulhat a poros földúton a „semmibe”. Hogy figyelnek olyan apróságokra is, mint horgászat közben az orsón a damil surrogó hangja vagy a gördeszakázás közben felpattanó kavics reptének íve. Hogy megélik azt a pillanatot, amikor egy domboldalban állva vagy a biciklin tekerve felborzolja a hajukat a szél.

Az ilyen találkozókön kielemelten fontos ügyelni arra, hogy ne csak adjunk, de vegyük is el, amit kapunk a fiataloktól. Mégpedig úgy, hogy a kamasz érezze: ő is adott nekünk a találkozó alatt, és őáltala mi is többek lettünk.

Felhasznált irodalom

- Banyó Péter (2012, szerk.): *Friss tinta. Mai gyerekversek*. Csikota, Pozsonyi Pagony, Budapest.
- Collins, Billy (2020): *Az a baj a költészettel*. Jelenkor, Budapest.
- Dékány Dávid (2019): *Dolgok C-hez*. Jelenkor, Budapest.
- Györfi Kata (2019): *Té alszol mélyebben*. Jelenkor, Budapest.
- Kemény Zsófi (2015): *Nyílt láng használata*. Libri, Budapest.
- Keszeg Vilmos (2002): *Homo narrans*. KOM-PRESS, Kolozsvár.
- Köröztös Gergő (2021): *A bevonás kivonása*.
 Letöltés: <https://litera.hu/magazin/kritika/a-bevonas-kivonasa.html> (2022. 04. 05.)
- Krusovszky Dénes (2021): *Azóta őzike*. Magvető, Budapest.
- Krusovszky Dénes (2013): *Mindenhol ott vagyok*. Magvető, Budapest.
- Kusper Judit (2021b): A művészetalapú foglalkozások tervezése a délutáni foglalkozásokon. In: Magyar István és Patkósné Hatvani Anikó (szerk.): *Gyakorlati tanácsok a Komplex Alapprogram megvalósításához*. Líceum Kiadó, Eger. 231–238.
- Lackfi János (2013, szerk.): *Aranyistryak. Friss gyerekversek*. Móra, Budapest.
- Luzsi Margó és Komló-Szabó Ágnes (2022): *Élménykönyvtár. Innováció, inspiráció, jó gyakorlatok könyvtárosoknak*. BSMVK, Eger.
- Péczy Dóra (2017, szerk.): *Szívlapát. Kortárs versek*. Tilos az Á Könyvek, Budapest.
- Pennac, Daniel (2001): *Nemkötelező olvasmány*. Fekete Sas, Budapest.
- Simon Márton (2021): *Éjszaka a konyhában veled akartam beszélgetni*. Jelenkor, Budapest.

Simon Márton (2021): *Mi a költő dolga a 21. században?*

Letöltés: <https://www.youtube.com/watch?v=1-fNiQaS1do> (2022. 04. 05.)

Simon Márton (2016): *Polaroidok*. Jelenkor, Budapest.

Simon Márton (2018): *Rókák esküvője*. Jelenkor, Budapest.

Szabó T. Anna (2018): *Tátoktatok*. Magvető, Budapest.

Varró Dániel (2018): *Túl a Maszat-hegyen. Muhi Andris és a pacák birodalma. Verses meseregény*. Kolibri, Budapest.

Závada Péter (2012): *Ahol megszakad*. Libri, Budapest.